

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus V. vtru[m] in Christo fuerit dolor sensibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

entiam. Sed dicendum sine dubio est, etiam hunc actum habuisse locum in Christo, quia respectu naturalium virum suæ humanitatis, sepe potuit illi esse ardua, & difficilis consecutio alicuius boni; ut constaret de ipsa gloria corporis, quam per labores & passionem obtenturus erat. Spes vero sensibilis, de qua loquimur, cum naturalis sit, tendit in bonum & obsecutionem eius prout naturalibus viribus commensuraturam. Vnde fit etiam, ut circa aliquod bonum sensibile, vel circa malum vitandum potuerit esse in appetitu Christi desperatio, quia potuit apprehendi ut insuperabile per vires naturæ, ut constaret de ipsa morte vitanda; qui actus videtur quidam supponere aliquem defectum, sed est idem cum defectu timoris, de quo statim dicemus.

Quinto de actu audaciz nulla est difficultas, quin B potuerit esse in Christo in statu vite sensibilis: hoc enim actu aggredimur pericula propter vitandum malum, vel consequendum bonum: Christus autem in maximis periculis vite, & honoris verus est, & ideo, supposito illo statu, hic actus audaciz prudenter elicitus ad perfectionem & fortitudinem eius pertinuit. De his ergo actibus nulla est difficultas, De aliis vero dicemus, sequentes articulos Divi Thomæ explicantes.

ARTICVLVS V.

Virum in Christo fuisse dolor sensibilis.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit verus dolor sensibilis. Dicit enim Hilarius in 10. de Trinit. Cum pro Christo mori sit vita, quid ipse in mortis sacramento doluisse existimandus est, quia pro semorientibus vitam rependit: Et infra dicit, Virginitas Deus hominem verum, non deficiens a se Deo, sumpsit: in quem quamvis, aut incus incideret, aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, aut suspensio cleuaret, afferrent quidem hac impetum passionis, non tamen dolorem passionis inferrent, ut etiam aliquod aquam perforans. Non igitur in Christo fuit verus dolor.

2. Præterea, Hoc proprium videtur esse carni in peccato concepta, quod necessitati doloris subiaceat. Sed caro Christi non est cum peccato concepta, sed ex spiritu sancto in utero virginali. Non ergo subiaceat necessitati patiendi dolorem.

3. Præterea, Delectatio contemplationis diuinorum, diminuit sensum doloris: unde & martyres in passionibus suis tolerabilibus sustinuerunt, ex consideratione diuini amoris. Sed anima Christi summe delectabatur in contemplatione Dei, quem per essentiam videbat, ut supra dictum est. Non ergo poterat sentire aliquem dolorem.

Sed contra est, quod Isai. 53. dicitur, Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit.

Respondeo dicendum, quod (sicut patet ex his, quæ in secunda Parte dicta sunt) ad veritatem doloris sensibilis requiritur læsio corporis & sensus læsionis. Corpus autem Christi lædi poterat, quia erat passibile, & mortale, ut supra habitum est. Nec defuit ei sensus læsionis, cum anima Christi perfecte haberet omnes potentias naturales. Vnde nulli dubium debet esse, quin in Christo fuerit verus dolor.

Ad primum ergo dicendum, quod in omnibus illis verbis & similibus, Hilarius a carne Christi non veritatem doloris, sed necessitatem excludere intendit. Vnde post præmissa verba subdit. Neque enim tum, cum situit, aut esuriuit, aut fleuit, bibisse Dominus, aut manducasse, aut doluisse monstratus est: sed ad demonstrandam corporis veritatem, corporis consuetudo suscepta est, ita ut natura nostre consuetudine, consuetudini sit corporis satisfactum, vel, cum potum & cibum accipit, non se necessitati corporis, sed consuetudini tribuit.

A Quia non accepit necessitatem per comparationem ad causam primam horum defectuum, quæ est peccatum, ut supra dictum est: ut scilicet, caratione dicatur caro Christi non subiaceat necessitati defectuum, quia non fuit in ea peccatum. Vnde subdit. Habuit enim, scilicet, Christus, corpus, sed originis sua proprium, neque ex viris humane conceptionis existens, sed in formam corporis nostri, virtutis sua potestate subsistens. Quantum tamen ad causam propinquam horum defectuum, quæ est compositio contrariorum, caro Christi subiaceat necessitati horum defectuum, ut supra dictum est.

Ad secundum dicendum, quod caro in peccato concepta subiaceret dolori, non solum ex necessitate naturalium principiorum, sed etiam ex necessitate reatus peccati. Quæ quidem necessitas in Christo non fuit, sed solum necessitas naturalium principiorum.

Ad tertium dicendum, quod sicut supra dictum est, virtute diuinitatis Christi, dissensu sic beatitudo in anima continebatur, quod non deriuabatur ad corpus, ne eius passibilitas & mortalius tolleretur. Et eadem ratione delectatio contemplationis sic retinebatur in mente, quod non deriuabatur ad vires sensibiles, ne per hoc dolor sensibilis excluderetur.

COMMENTARIVS.

VT declaret D. Thom. in Christo fuisse dolorem sensibilem, aduertit, ad huiusmodi doloris duo requiri, scilicet, læsionem corporis, & sensum doloris: quæ duo in Christo esse potuerunt, cum & habuerit corpus passibile, & animam perfectissimè sentientem. Considerandum vero est, non asserere Diuum Thomam, in illis duobus doloribus formaliter consistere, sed requiri ad verum doloris, ita ut, illis positis naturaliter resisteret, nisi miraculose impediretur. Læsi enim corporis habet rationem obiecti respectu doloris, quia, vel ipsa læsiō, vel aliqua qualitas disconueniens corpori, quæ per illam resultat, est obiectum, circa quod dolor versatur: sensus vero læsionis est veluti applicatio obiecti doloriferi, ex qua dolor in appetitu resultat, sicut in vniuersum, cognitio obiecti prosequendi, vel fugiendi per appetitum, est applicatio seu cōditio necessaria, ut appetitus moueri possit. Dolor ergo formaliter consistit in quodam actu ipsius appetitus, quo veluti contristatur, & fugit corporis læsionē, sensu perceptam. Sicut ergo in Christo fuit vera læsiō corporis, & verus sensus læsionis, ita & verus dolor. Quæ conclusio de fide certa est, ut constat ex modo loquendi Scripturæ, & communi sensu totius Ecclesiæ. Isai. 53. Vere dolores nostros ipse tulit. Et Psalm. 87. Isai 53. Repleta est malis anima mea. Vbi Augustinus, Non vitium, sed humanis malis id est, doloribus. Ex pluribus aliis ex Scriptura, Conciliis, & Patribus supra q. 14. adduximus, quibus ostendimus, Christum habuisse corpus vere passibile, & in eo vere pro nobis passum esse: vera autem passio talis corporis non est sine vero dolore. Vnde etiam ex fine Incarnationis hoc confirmari potest, quia hic affectus est maxime poenalis, & ab omni culpa alienus, & ideo accommodatissimus est ad satisfaciendum pro culpis. Quin potius infra agentes de passione Christi, ostendimus cum D. Thoma, hunc dolorem in Christo fuisse maximum, seu acerbissimum.

In argumento primo obicit Diuus Thomas testimonium Hilarij lib. 10. de Trinit. parum à principio, & circa medium. Qui disertis fere verbis videtur negare, Christum passum esse verum sensibilem dolorem, & eodem modo loquitur Canone 31. in Matth. & super Psalm. 53. & 68. propter quæ Claudius Viennensis libro 2. de statu anime, capite 11. in 6. tom. Bibliot. Sancto. dicit, Hilarium re-

Zz 4 uera

Bonavent.

Guilielm.
Parisien.

Hieron.

Magist.
Alenf.

Hilar.

vera in ea sententia fuisse, & Bonaventura in 3. dist.
16. art. 1. q. 1. ad primum, sentit, Hilariū in dictis lo-
cis errasse, postea vero sententiam tractasse. Dicit
enim, se audiuisse Guilielmum Parisiensem referen-
tem, se vidisse, & legisse librum Hilarij, in quo illam
sententiam retractavit; quamquam ipse Bonaven-
tura in hac solutione nō persisterat, sed alias assignet.
Et mihi quidem incredibile est, Hilariū lapsū
esse in hunc errorem, primo, quia à nullo antiquo-
rum Patrum de hac re notatur, cum ad fundamen-
ta nostrae fidei valde pertineat. Quin potius Hiero-
nym. tom. 1. epistola 7. ad Læram, Libros, inquit, Hila-
rii in offensa decurrat pede: illorum tractatibus, illorum de-
lectetur ingenio, in quorum libris pietas fidei non vacillet.
Et 3. tom. epist. 141. ad Marcellam de expositione
Psal. 126. dicit, se non audere reprehendere tan-
tum virum, suis temporibus eruditissimum. Se-
cundo, quia aliis locis idem Hilarius tam vere &
proprie tribuit Christo hos affectus, famem, sitim,
&c. sicut crucifixionem, & mortem: vt in dicto Psal.
53. circa medium, sic inquit. Ex communi infirmitate
nostra salutem est deprecatus à Patre, vt intelligeremus,
natiuitatem nostram cum ipsius infirmitate nostra officio
illis inesse. Hinc illud est, quod esuriit, dormiuit, lassus
fuit, mortuus fuit, & fleuit, & passus, & mortuus est. Et si-
milis multa ibidem subiungit, & fere similia habet
lib. 3. de Trinitate. col. 3. Natus, inquit, ex Virgine à cu-
mis, atque infantia vsque ad consummatum virum vene-
rat, per somnum, famem, sitim, lassitudinem, lacrymas, ho-
minem egerat: et annuum conspuendus, flagellandus, cruci-
figendus erat. Propterea ergo merito Diuus Thomas
hic sentit, Hilariū minime errasse, & ideo illius
dicta interpretatur. Quod etiam faciunt alij Docto-
res cum Magistro in 3. distinct. 16. Alexand. Alenf. 3.
part. quaest. 17. memb. 1. Primo ergo intendit Hila-
rius, Christum ita passum esse, vt tamen Verbum
ipsum dolores, & similis affectus non senserit, cuius
contrarium Ariani sentiebant, contra quos Hilarius
libros de Trinitate conscripsit. Quae expositio est
Bonaventurae, & aliorum, & fundari potest in ver-
bis eiusdem Hilarij, lib. 10. de Trinitate. vbi de Ariani
sic inquit, Quia ex nullis Filium creatum esse dicunt,
ideo in eo doloris anxietatem, ideo ipsius passionem cum cor-
poris passione ponunt. Et Psalmo 63. circa finem, cum
dixisset, passionem fuisse à Christo assumptam, sub-
dit, Officio quidem ipsa satisfactura pœnali, non tamen pœ-
na sensu laesa patientem: non quod illa non habuerit le-
dendi naturam, pro ipsius passionis qualitate, sed quod dolo-
rem, diuinitatis naturam non senserit. Et eundem sensum
prosequitur Psal. 138. in prius & lib. de Synodis in
duodecimo Canone ex Conc. Sardicensi.

Secundo hinc vltcrius voluit docere Hilarius, vt
hic Diuus Thomas exponit, in Christo non fuisse
necessitatem illam subiaccendi doloribus, contra-
ctam ex peccato: quae in nobis est: sed potius ratione
vnionis illi fuisse debitum, & quasi connaturale, ne
dolores sustineret, quamquam voluntarie illos as-
sumpserit. Vnde nunquam negat Hilarius, in Chri-
sto fuisse dolorem, sed naturam doloris, id est, ex con-
ditione sua subiectam dolori. Quod ita esse constat
ex illo lib. 10. de Trinitate. à colum. 12. vsque ad 22. vbi
inter alia dicit in Christo fuisse affectiones sitis, fa-
mis, &c. Ita tamē inquit, vt passionum non consisteretur
iniuriis. Quod exponēs, addit, Quia flens, nō sibi flebat,
&c. Et infra Nō se necessitati corporis, sed consuetudini tri-
buit, habebat enim corpus, sed originis suae proprium, &
non ex vitio humanae conceptionis existens. Et propterea
ibidem dicit, Christum habuisse corpus talia condi-
tionis, vt calcare posset aquas, & ingredi, clausis ia-
nuis, & vt posset non dolere: quae omnia dicuntur
de illo corpore ratione vnionis, non secundum in-
trinsecam, & naturalem eius constitutionem. Quod
clarins exponēs idem Hilarius Psal. 68. dicit, in-
firmities nostras fuisse in Christo, non naturales,
sed assumptas. Et in principio Psal. ita loquitur:

Vniuersarum humanarum passionum sorte perfunctus se-
cundum infirmitatem nostram loquitur, & dolere ipse qui-
dem; extra necessitatem tamen & timoris posuit, & do-
loris, sed in tantum quae suscepit, se accommodant. Et cir-
ca illa verba. Super dolorem vulnerum meorum addide-
runt iterum repetit, Christum doluisse. Quod autē
de vero dolore loquitur, atq; adeo, quod non neget
eam necessitatem dolendi, quae ex dispositione cor-
poris possibilis oritur, sed eam tantum, quae est ex
peccato, constat ex principio eiusdem Psal. vbi sic
ait. Infirmitatem nostram suscipiens; portansque peccata,
se somno & lassitudini saepe commisit, etiam vsque ad sitim,
& esuritionem necessitatem. Præter hac vero etiam in-
terdum voluit docere Hilarius, Christum nō fuisse
perturbatum his passionibus, vt a. 7. iterum dicetur.

Iuxta hæc vero, quae de Hilario diximus, expo-
nenda sunt obscura verba Clementis Alexandrini. Clemen-
lib. 6. Stromat. fol. 134 alias pag. 301. vbi inquit, rictu-
culum esse existimare corpus Christi indiguisse ci-
bo & potu, vt permaneret. Sancta enim, inquit, vir-
tute continebatur, & tantum comedeat; ne phantasma
putaretur; ipse autem, vt semel dicam, imparabilis erat,
quem nullus subit motus affligeret, nec voluptas, nec do-
loris. Quae verba (si pie exponenda sunt) humen-
sum habere debent: Christi corpus diuina virtute, &
ratione vnionis potuisse conservari sine cibo & po-
tu: vsum tamen illis fuisse ad veritatem corporis co-
probendam. Et simili modo potuisse ratione vnio-
nis esse omni passione liberum, voluntarie tamen
illas assumptisse: vel certe vocat imparabile, eo sensu
sumpta passione, quo significare solet affectionem
sensibilem præuenientem rationem: insequentibus
enim dicit participasse hanc Christi imparabilita-
tem, & nos debere illam imitari.

ARTICVLVS VI.

Virum in Christo fuerit tristitia.

D sextum sic proceditur. Videtur, quod in
Christo non fuerit tristitia. Dicitur enim
de Christo Isai. 42. Non erit tristis, nec tur-
bulentus.

2. Præterea, Proverb. 12. dicitur, Non est
contristabit iustum, quicquid ei acciderit. Et huius rationem
Stoici assignabant, quia nullus tristatur, nisi de amissione
suorum bonorum: iustus autem non reputat bona sua, nisi in-
iustitiam & virtutem, quas non potest amittere, alioquin subi-
ceretur iustus fortune, si pro amissione bonorum fortunam tri-
staretur. Sed Christus fuit maxime iustus, secundum illud
Hier. 23. Hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus
noster. Ergo in eo non fuit tristitia.

3. Præterea, Philosophus dicitur in 7. Ethic. quod omnis tristi-
tia est malum, & fugiendum. Sed nullum malum fugiendum
fuit in Christo. Ergo in Christo non fuit tristitia.

4. Præterea, Sicut Augustinus dicit 14. de Ciuitate Dei, tri-
stitia est de his, quae nobis nolentibus, accidunt. Sed nihil pas-
sus est Christus contra suam voluntatem: dicitur enim Isai.
53. Oblatus est, quia ipse voluit. Non ergo in Christo fuit tri-
stitia.

Sed contra est, quod dicit Dominus Matth. 26. Tristis est
anima mea vsque ad mortem. Et Ambr. dicit in 3. de Trinitate. Lib. 2. de
Vt homo tristitiam habuit, suscepit enim tristitiam meam, & dicitur in
confidenter tristitiam nomini, qui crucem predicat.

Respondeo dicendum, quod, sicut dictum est*, delecta-
tio diuine contemplationis, ita per dispensationem diuinam
virtutis retinebatur in mente Christi, quid non derivaba-
tur ad vires sensitiuas, vt per hoc dolor sensibilis excluderetur.
Sicut autem dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo,
ita & tristitia. Sed est differentia secundum motum suum
obiectum: nam obiectum & motum doloris, est laesio sen-
sus tactus percepta: sicut, cum aliquis vulneratur. Obiectum
autem